כ״ד טבת

יב. ע״פ האמור לעיל (סעיף ח־ט) אין דעם דיוק פון „פעולתו אשר עבד בה״ — אז דער רצון (עצמי) אין מצות איז פֿאַרבונדן (ניט אזוי מיט כוונת המצות, נאר) מיט מעשה המצות — קען מען אויך זאגן אַ רמז אינעם ענין ההילולא פון אַלטן רביז׳ן (כ״ד טבת) [וואָס איז חל (ברוב השנים) אין דער וואָך פון פ׳ וארא] — פון דער הפֿטורה:

צווישן די אגרות קודש וואָס זיינען אַריינגעשטעלט געוואָרן ע״י „הרבנים שי׳ בני הגאון המחבר ז״ל נ״ע״[67] אין ספר התניא, איז דאָ אַן אגרת תנחומין[68] (מיט אַ ביאור אויף דער אגרת) וואָס דער אַלטער רבי האָט געשריבן נאָך דער פטירה פון ר׳ מענדעלע האָר־דאָקער — וואָס ער איז געווען (ניט נאָר אַ צדיק[69], נאָר) אַ נשיא[70].

אין דער אגרת (וביאורה) רעדט זיך אַז אויך לאחרי פטירת הצדיק ווערט נמשך צו תלמידיו כו׳ אַ הארה פון „מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו״[71]. געפינט מען אין דעם אַ דבר פלא, אַז אין דער אגרת[72] באַנוצט זיך דער אַלטער רבי מיטן לשון פון היינטי־קער הפטורה[73] — „(שבק חיי רוחו) פעולתו אשר עבד בה״.

בכלל, אַז מען לייענט בשטחיות די אגרת (ובפרט — קודם קריאת הביאור) קען מען מיינען אַז דער אַלטער רבי האָט זיך דאָ באַנוצט מיט לשונות פון פסוקים, לשון נופל על לשון וכו׳ ליופי המליצה — (ווי ס׳איז געווען רגיל בפרט בימים ההם), ע״ד ווי מפרשי התנ״ך זאָגן בנוגע לריבוי כתובים בתנ״ך. לערנענדיק אַבער דעם ביאור האגרת (וואָס דער אַלטער רבי בעצמו האָט געשריבן) זעט מען ווי יעדער לשון איז מדויק און האָט אין זיך אַ גאַנצן ענין.

איז תמוה (כנ״ל): פֿאַרוואָס נוצט דער אַלטער רבי דוקא דעם לשון, וואָס שטייט גאָר ביי נבוכדראצר מלך בבל?

די תמי׳ אין דעם איז נאָך שטאַרקער: אין דעם „ביאור״ ווערט טאַקע ניט דער־מאַנט דער לשון „פעולתו אשר עבד בה״, ואדרבה — דאָרט[74] איז ער מדגיש (אַז מ׳איז מקבל פון צדיק) „ע״י דבוריו ומחשבותיו״ — ניט „פעולתו״ (מעשה)?

---

67) ל׳ ההסכמה לתניא.

68) אגה״ק סכ״ז. נדפסה (עם השלמה) ב„אגרות־קודש״ (קה״ת תש״מ) סי׳ יא (ע׳ כה).

69) כמו האגרת סי׳ כח שהיא על פטירת בן הרה״צ רלוי״צ מבארדיטשוב. ולהעיר שגם שם כותב (בנוגע ל„חסד ה״) פועל ישועות.

70) ראה בית רבי ח״א ספ״ד ואילך. וראה לקו״ד ח״א ל, א. ח״ב רעו, א ואילך. ועוד.

71) ל׳ אדה״ז שם בביאור (קמז, סע״א).

72) קמו, א.

73) להעיר ג״כ שלשונו שם „בראותו ילדיו מעשה ידיו בקרבו יקדישו שמו״ הוא (ע״פ) ל׳ ההפטורה דפ׳ שמות (ישעי׳ כט, כג) — כמנהג האשכנזים, וכ״ה מנהג חב״ד — והרי ההסתלקות היתה „במושק דשמות״ (ל׳ הצ״צ — נדפס במענה לשון (ווילנא, תער״ב. קה״ת תש״ז. תשכ״ז. ועוד) בתחלתו. פסקי דינים תמב, א). וראה בארוכה לקו״ש חט״ז ע׳ 33 ואילך, השייכות דכ״ד טבת לפ׳ שמות.

74) קמו, ב. ועד״ז להלן (קמז, א) „מחשבותיו ודיבוריו״.

וע"פ הנ"ל — אז „פעולתו גו'" איז מרמז אויפן עילוי פון מעשה (אין צד הקדושה) — יש לומר, אז דערפאר ברענגט ער בהאגרת דעם לשון, ווייל דאס איז אן ענין עיקרי אין עבודת הצדיק, כדלקמן.

יג. ובהקדים א שינוי עיקרי צווישן דער אגרת מיטן ביאור:

אין דער אגרת איז דער עיקר הדגשה אויף דעם אויפטו פון צדיק — אז „שבק חיים לכל חי", ער איז ממשיך „חיים" (אויך לאחרי הפטירה) בעבודת ה' „בכל אחד ואחד כפי בחי' התקשרותו", און אויך „במילי דעלמא . . דצדיקייא מגינין על עלמא".

אין דעם „ביאור" איז דער עיקר הדגשה אויף קבלת תלמידיו — ווי אויך לאחרי פטירת רבם זיינען זיי מקבל פון עבודת הצדיק (ואדרבה — ניט נאר א זיו, נאר „מבחי' רוח רבם העצמיות").

ועפ"ז י"ל בדרך אפשר דעם חילוק הנ"ל צווישן דער אגרת מיטן ביאור:

„פעולה" ווייזט אז דער כח הפועל וואס אין דער פעולה איז שוין גענוגסאם נפרד פון דעם אדם הפועל (וי"ל שזהו נפרד עוד יותר מ„מעשה"), און דערפאר איז רעכט אז מ'זאל לגמרי ניט דערקענען אין דער פעולה ווער האט עס געטאן.

און דעריבער: בשעת עס רעדט זיך בעיקר ווען קבלת התלמידים — שטייט דער לשון „דיבוריו ומחשבותיו" (וואס אין זיי זיינען מאיר בגילוי די מדות הצדיק — אהבה יראה ואמונה).

משא"כ ווען מ'וויל ארויסברענגען די גרויסקייט פון דעם צדיק און זיין אויפטו — איז דער עיקר עילוי אין „פעולתו אשר עבד בה". ווייל די עצמיות פון צדיק[75] גיט זיך ארויס (ניט אזוי אין די ענינים והשפעות אין וועלכע עס איז ניכר מעלת עבודתו, נאר) דוקא אין זיינע פעולות[76] (שמחוץ[77] הימנו[78])

(ע"ד ווי גערעדט פריער בנוגע צו מצות, אז דער רצון עצמי פון מצות דריקט זיך אויס בעיקר אין מעשה המצות).

יד. און דאס איז אויך וואס מ'גע־פינט ביי רבותינו נשיאינו, אנהויבנדיק פון דעם בעש"ט, אז זייער ערשטע התעסקות לטובת הזולת איז געווען — צו טאן א טובה אן אידן בגשמיות[79]

— ווי דערציילט בכמה שיחות ורשימות פון רביין דעם שווער[80] ווי דער בעש"ט וחביריו (הצדיקים הנס־תרים) פלעגן ארומפארן צווישן אידן און געזוכט ווי צו ארויסהעלפן זיי בגשמיות, און ערשט דערנאך האבן זיי זיך פארנומען מיט העלפן זיי ברוח־ניות —

וואס אין השפעת טובה גשמית איז ניט אזוי קענטיק אז זי איז פארבונדן מיט א צדיק (ומעלת עבודתו) — די

---

75) שדומין לבוראם (רות רבה פ"ד, ג. ועוד).

76) להעיר מפתגם אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (ספר השיחות ה'ש"ת ע' 31): א חסיד באדארף זיין א איבערגעבענער צו די פעולות פון רביין (נת' בשיחת ש"פ וישב תשכ"א). ולהעיר גם מלקו"ש שם (ע' 36 ואילך).

77) ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות (סעיף כ) — בביאור הפנימי בזה שד' אמות של אדם קונות לו בכ"מ (ב"מ י', א), ע"ש.

78) להעיר שגם בתלמיד ומצד התלמיד — שלימות העילוי היא „אשר יצק מים", שימוש (מ"ב ג, יא. ברכות ז, ב).

79) ראה לקו"ש ח"א ע' 261.

80) ראה „התמים" ח"ב ע' מד [138]. ועוד.

זעלבע טובה וואלט געקענט טאָן אָן אַנדערער, לכאורה, וואָס איז ניט בדרגת צדיק — און דוקא די עבודה איז גע־ווען די התחלה פון זייער התעסקות עם בנ"י. ווייל דוקא אין דעם גיט זיך אַרויס זייער עצמיות[81].

(משיחת ש"פ וארא תשל"ב)

---

81) להעיר ג"כ ממה שכתב אדה"ז קרוב להסתלקותו (אגה"ק ס"כ (איהו וחיוהי), נפש השפלה) — אריכות במעלת העשי' וגשמית (ראה בארוכה לקו"ש חט"ז שיחה לכ"ד טבת).